

Şiddet Uygulayanlara Yönelik Programların Kadınlara Yönelik Şiddet ile Mücadeledeki Önemi

Şiddet Uygulayanlara Yönelik Programlar ve Amacı

Şiddet uygulayanlara yönelik programlar, kadınlara yönelik şiddetle mücadelenin birçok önemli bileşeninden biri olarak özellikle İstanbul Sözleşmesiyle birlikte şiddetle mücadelede yaygınlaşan araçlardandır. Bu programlar, **şiddet uygulayanın şiddet içeren davranışlarını değiştirmesi, şiddet eylemlerinin sorumluluğunun farkına varması** yoluyla **şiddetin tekrarlanmamasını** amaçlıyor. Şiddet uygulayanlara yönelik programların, kadınlar ve çocuklar başta olmak üzere şiddete maruz bırakılanların güvenliğini merkeze alarak ve toplumsal cinsiyet eşitliğini gözeterek yürütülmesi önem taşıyor.

İstanbul Sözleşmesi'nin 16. Maddesi Ne Diyor?

16.1. Taraflar ileride meydana gelecek şiddet olaylarını önleme ve şiddete dayalı davranış kalıplarını değiştirme amacıyla, aile içi şiddet girişiminde bulunanlar için, kişisel ilişkilerde şiddete başvurmeyen davranışlar benimsemeyi öğretmeye yönelik eğitim programları oluşturulmasını veya desteklenmesini mümkün kılacak gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

16.2. Taraflar özellikle cinsel suç işleyenlerin yeniden suç işlemelerini önlemeye yönelik eğitim programları oluşturulmasını veya desteklenmesini mümkün kılacak gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

16.3. Taraflar 1. ve 2. fıkrada belirtilen tedbirleri alırken, mağdurların insan haklarının emniyetinin ve desteklenmesinin başlıca kaygı olmasını ve yerine göre bu programların mağdurlara yönelik özel destek hizmetleriyle yakın koordinasyon içinde oluşturulup uygulanmasını temin edeceklerdir.

İstanbul Sözleşmesi'nin 16. Maddesi Nelere Dikkat Çekiyor?

İstanbul Sözleşmesinin dört temel bileşeninden biri olan Önleme başlığı altında şiddet uygulayanlara yönelik iki program var:

- Cinsel suç faillerine yönelik özel programlar
- Şiddet uygulayanlara yönelik programlar

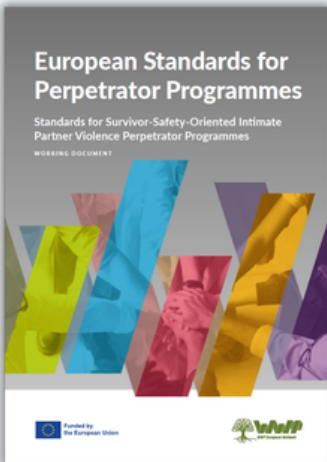
Şiddet uygulayanlara yönelik programların uygulanması aşamasında **şiddete maruz bırakılanların güvenliği ve haklarının korunması** öncelikli olmalı ve programlar düzenlenirken şiddete maruz bırakılan kadınlara yönelik programlar ile işbirliği içinde yapılmalı.

Şiddet Uygulayanlara Yönelik Programlar için Avrupa Standartları

Work with Perpetrators – European Network (WWP EN) tarafından hazırlanan bu standartlarda, şu alanların önemi vurgulanıyor:

- 1. Şiddete maruz bırakılanların güvenliği ve iyilik hali:** Kadınların ve çocukların güvenliği merkeze alınmalı; onlara yönelik destek hizmetleriyle bağlantı kurulmalıdır.
- 2. Risk değerlendirmesi ve yönetimi:** Risk değerlendirmesi sürekli yapılmalı; farklı bilgi kaynaklarına ve profesyonel değerlendirmeye dayanmalıdır.
- 3. Program tasarımı ve uygulama:** Programlar yakın ilişki içinde şiddet uygulayan erkekler için tasarlanmalı; şiddeti durdurmayı, sorumluluk almayı ve tutum-davranış değişikliğini hedeflemelidir.
- 4. Kalite güvencesi ve değerlendirme:** Şiddet uygulayanlara yönelik eğitimleri verecek personelin uzmanlaşmış eğitim alması, programın sürecinin ve sonuçlarının izlenmesi gerekir.
- 5. Yönetim:** Programların nasıl yönetileceği bilgisinin net olarak tanımlanması, yüksek kalitede müdahale sağlanması, hem şiddet uygulayanlara hem de şiddete maruz kalanlara yönelik yeterli kaynak ayrılması ve kurumlar arası iş birliğinin gözetilmesi gerekir.

Türkiye’de şiddet uygulayanlara yönelik yasal mevzuat

6284 Sayılı Kanun

Madde 5: Şiddet uygulayan kişi hakkında önleyici tedbir kararları verilebilir. Bunlar arasında sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurma ve tedavinin sağlanması yer alır.

Madde 15: Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM), sosyal araştırma raporu hazırlama, tedbirlerin uygulanmasını izleme, şiddet uygulayan kişinin eğitim ve rehabilitasyon programlarına katılımını teşvik etme, bağımlılık ya da ruhsal bozukluk durumunda sağlık kuruluşuna yönlendirme gibi görevler üstlenir.

Hizmetlerin ayrılığı:

Şiddet mağduru ile şiddet uygulayana yönelik hizmetler, zorunlu hâller dışında farklı birimlerde sunulur.

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında şiddet uygulayanlara yönelik programlar yürütülmesi yer almaktadır.

ŞÖNİM 6284 sayılı Kanun kapsamında şiddetle mücadelede önemli bir yere sahiptir. Aynı zamanda izleme faaliyetleri aracılığıyla veri toplamakla yükümlüdür.

ŞÖNİM;

- Koruyucu ve önleyici tedbir kararlarının izlenmesi,
- Şiddete maruz kalanların destek hizmetlerine yönlendirilmesi,
- Şiddet uygulayanları uygun programlara yönlendirilmesi,
- Tedbirlerin uygulanmasına ilişkin rapor hazırlanması,
- Kurumlar arası koordinasyonun sağlanması,
- Şiddete maruz kalanların ve şiddet uygulayanlara yönelik hizmetlerin ayrı birimlerde sunulması
- Risk değerlendirmesi ve güvenlik planlamasına katkı verilmesi, gibi görevler üstlenmektedir.

Türkiye’de mevcut durum

- Türkiye’de şiddet uygulayanlara yönelik çalışmalar çoğunlukla **öfke kontrolü ve denetimli serbestlik** kapsamında yürütülmektedir.
- İlk uygulama, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Bölümü ile ŞÖNİM işbirliğinde, “**Öfke Kontrolü Eğitimi**” başlığıyla gerçekleştirilmiştir.
- **6284** sayılı Kanun kapsamında, şiddet uygulayanların önleyici müdahale programlarına katılımı aile hâkimi kararıyla uygulanabilecek tedbirler arasındadır.
- Ancak katılımın düşük olması, yaptırım eksikliği ve programların şiddeti bir “**tedavi**” meselesi gibi ele alması, programların etkisini sınırlamaktadır.
- Son uygulama ise Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile Çukurova Üniversitesi işbirliğinde yürütülen “**Şiddet Uygulayanlara Yönelik Psikososyal Müdahale Modelinin Geliştirilmesi Projesi**”dir. Bu kapsamda 4-8 Mayıs 2026’da eğitici ve uygulayıcı eğitimleri yapılmıştır.

Yürütülecek Programların Etkili Olmasında;

- Programların temel önceliği, şiddet uygulayanın davranış değişikliğini sağlarken şiddete maruz bırakılanların güvenliğini izlemek ve geri bildirimlerini dikkate almak olmalıdır.
- Hem şiddet uygulayanların hem de programı yürüten kurum ve kuruluşların hesap verebilirliği sağlanmalıdır.
- Programlarda görev alan ekipler, bu alana özgü yeterli ve kapsamlı eğitim almış kişilerden oluşmalıdır.
- Program içerikleri, “tedavi” yaklaşımı yerine insan hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği temelinde hazırlanmalı; uluslararası standartlar ve başarılı örnekler dikkate alınmalıdır.
- Katılımın izlenmesi ve teşvik edilmesi, risk yönetimi, kurumlar arası koordinasyon ile sürekli izleme ve değerlendirme öncelikli başlıklar olmalıdır.

Hazırlayan: İlknur Yüksel-Kaptanoğlu

Bu bilgi notu, European Network for the Work with the Perpetrators of Domestic Violence (WPP EN) ile işbirliği içinde Council of Europe Ending Violence Against Women. Multi-country programme altında 2-3 Haziran 2026 tarihleri arasında Macaristan’ın Budapeşte kentinde gerçekleştirilen “Toward effective perpetrator programmes in line with European standards” başlıklı eğitim programında öncelikli olarak gündeme gelen konu başlıklarının paylaşılması ve Türkiye’nin mevcut durumunun özetlenmesi amacıyla hazırlanmış, sayfa tasarımı Hasan Kürşat Akcan tarafından yapılmıştır.